

237453 - سوالاتی درباره‌ی حلال و حرام در کارهای آزاد

سوال

حکم کارهای آزاد چیست؟ جوانب حرام و حرام که ممکن است که در این نوع کارها وجود داشته باشد کدام است؟ به ویژه اگر این کار در مجال طراحی گرافیک و نویسندگی و پژوهش و شبکه باشد؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

این از فضل خداوند بر مردم و به ویژه مسلمانان است که دروازه‌های حلال را بر آنان وسیع گردانده و آن را اصل و قاعده قرار داده و در مقابل درهای حرام را تا جای ممکن تنگ گردانده و آن را نادر و استثنا قرار داده. او - سبحانه و تعالی - در کتاب حکیم خود می‌فرماید:

يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنْنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ. وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مِيلًا عَظِيمًا (۲۶) يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا [نساء: ۲۶ - ۲۸]

(الله می‌خواهد برای شما توضیح دهد و راه کسانی را که پیش از شما بوده‌اند به شما نشان دهد و بر شما ببخشد و الله دانای حکیم است (۲۶) الله می‌خواهد بر شما ببخشد و کسانی که از شهوت‌ها پیروی می‌کنند می‌خواهند شما دستخوش انحرافی بزرگ شوید (۲۷) الله می‌خواهد تا بارتان را سبک گرداند و [می‌داند که] انسان ضعیف آفریده شده است) و می‌فرماید:

يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ [بقره: ۱۸۵]

(الله برای شما خواهان آسانی است و برای شما خواستار سختی نیست)

و همچنین می‌فرماید:

مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُنِمْ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ [مائده: ۶]

(الله نمی‌خواهد تا برای شما در دین تنگ بگیرد لیکن می‌خواهد شما را پاک و نعمتش را بر شما تمام گرداند، باشد که

شکرگزار باشید).

امام شاطبی - رحمه الله - می‌گوید:

اصل در معاملات و عادات - بر خلاف عبادات - توجه به معانی است، و اساس آن بر جواز است مگر آنکه دلیل بر خلاف آن باشد المواقفات (۱/ ۴۴۰).

بر این اساس اشکالی ندارد که شما در مجال کارهای آزادی که ذکر کردید مانند طراحی گرافیک و نویسندگی و داستان و پژوهش و هر کار هنری یا فرهنگی یا آموزشی دیگری فعالیت کنید. مهم این است که در کارتان هدف و رسالتی داشته باشد، چه این رسالت شاد کردن مردم و آسان کردن زندگی آنان باشد یا نشر ارزش‌های حقیقی و هدایت و عدالت در جامعه یا آموزش و آگاه سازی مردم در رابطه با قضایای مهم دین و دنیایشان... همه‌ی اینها رسالت‌هایی به حق و در راه خیر و نیکی است که می‌توانید در کارهایتان به آن پردازید. مطمئن باشید اگر این معانی را به یاد داشته باشید و قلب و عقلتان مملو از آن باشد حتما نتیجه‌ی کارتان نیز خیر خواهد بود و متوجه خواهید شد که کارهایتان سمت و سوی این ارزش‌های والا را خواهد گرفت و از حرام‌های جزئی که ممکن است در این کارها وجود داشته باشد دور خواهد شد؛ مواردی مانند طراحی تصاویر حرام و قصد تحریک هیجانات جنسی و مشارکت در نشر کارهای پست یا فروش حرام و مانند آن.

والله اعلم